

Justiitsministeerium
Tõnismägi 5a
15191 Tallinn

Teie 08.10.2008.a nr 10.2-1/11313

Meie 11.11.2008.a nr 1-9/82

Arvamuse andmine juristi kutseeksami seaduse eelnõu kohta

Justiitsministeerium on saatnud advokatuurile tutvumiseks ja arvamuse avaldamiseks juristi kutseeksami seaduse eelnõu projekti. Nimetatud projektile ei olnud lisatud seletuskirja ega selgitust, miks selline regulatsioon on vajalik.

Juristi kutseeksami teemat arutati XXX Eesti õigusteadlaste päevadel, kus Justiitsministeeriumi asekanstler Marko Aaviku poolt antud selgitustest on advokatuur oma arvamuse koostamisel lähtunud.

Juristi kutseeksami seaduse eelnõus reguleeritakse kahte teemat: ühtse juristi kutseeksami kehtestamine ning õiguselukutsete vaheline liikumine. Advokatuur leiab, et õiguselukutsete vahelist liikumist tuleb kindlasti lihtsustada, kuid ühtse juristieksami kehtestamine ei ole põhjendatud.

Seetõttu ei toeta advokatuur juristi kutseeksami seaduse eelnõud.

Advokatuur leiab, et kutseorganisatsioonid on taganud reguleeritud kutsealade kõrge professionaalse taseme, sõltumata hariduse kvaliteedist. Ei ole tehtud etteheiteid advokaatide, kohtunike, notarite ega prokuröride õigusteadmiste kohta.

On selge, et reguleeritud õiguselukutsete vahel tuleb kaotada kunstlikud takistused ning nende vahelist liikumist soodustada. Advokatuur tõstatab selle küsimuse juba riigi õigusabi seaduse eelnõu arutamisel Riigikogu õiguskomisjonis ning esimese sammuna lisati advokatuuriseadusesse, et riigikohtunik võib saada vandeadvokaadiks ilma eksamita.

Eelnõuga vähendatakse kutseorganisatsioonide ja ülikoolide autonoomiat ning näidatakse usaldamatust oma ala praktikute ja akadeemikute suhtes. Senised eksamid on teeninud eelkõige kahte eesmärki – kontrollida isiku teadmisi ning valida välja just sellele kutsealale parimate teadmiste ja oskustega isik. Ka edaspidi peaks olema võimalik valida just teatud kutsealale parimate teadmiste ja oskustega isik.

Kindlasti ei saa nõustuda sellega, et vandeadvokaadi abiks peab advokatuur vastu võtma iga isiku, kes on sooritanud juristi kutseeksami. Analoogselt vandeadvokaadi vanemabile ja vandeadvokaadile tuleb lisada ka vandeadvokaadi abi puhul õigus kontrollida kutsenimetuse taotleja isikuomadusi, kutseoskusi ning advokatuuri ja advokaadi kutset reguleerivate normide

ja tavade ning aukohtu praktika tundmist (eelnoü § 12 p 3, AdvS § 24 muutmine ning eelnoü § 12 p 7, AdvS 31 lg 2).

Kõikide teiste reguleeritud õiguselukutsete puhul (kohtunikud, notarid, prokurörid) korraldatakse vabade ametikohtade täitmiseks konkurss, kus valitakse välja sobivaim kandidaat. Advokatuuri astumiseks aga konkursi ei korraldata ning advokatuuril ei ole enam mingit võimalust kontrollida isiku sobivust (praegu on kõikidel advokaadiekssamil üheks küsimuseks advokatuuri või advokaadi elukutset puudutav küsimus, lisaks kirjutab advokatuuri astuja essee), vaid vastu tuleb võtta iga isik, kes on sooritanud juristi kutseeksami. Lisaks tuleb arvestada sellega, et lähiajal vabaneb väga vähe kohtunike, notarite ja prokuröride kohti.

Seadusandja eesmärgiks ei peaks olema juristiekssami sooritanud isikute, kes ei ole saanud asuda tööle nende poolt soovitud konkursi korras täidetaval ametikohal, asetamine olukorda, kus reguleeritud elukutsetest on tal võimalik tegutseda ainult advokaadina, sest teistel reguleeritud kutsealadel vabad töökohad puuduvad.

Advokatuuril kui omavalitsuslikul kutseorganisatsioonil peab olema õigus otsustada isiku oma liikmeks vastuvõtmise üle. Advokaate ühendava organisatsiooni omavalitsuslikkuse põhimõtte tuleneb demokraatliku õigusriigi põhimõttest ning on sätestatud mitmetes rahvusvahelistes dokumentides (nt Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus nr 21 (2000) liikmesriikidele advokaadi elukutse sõltumatuses kohta).

Justiitsministeerium on väljendanud arvamust, et praegune eksamite süsteem on ebaülevaatlik, killustatud ja arusaamatu. Advokatuur sellega ei nõustu. Praegune süsteem on loogiline, eesmärgiks on välja valida konkreetse ametisse sobivad isikud. Eksamikomisjonides on oma ala eksperdid, sh teiste õiguselukutsete esindajad.

Advokatuur on valmis tunnustama teiste õiguselukutsete eksameid, selleks ei ole vaja luua eraldi juristi kutseeksami. Võimalik oleks kutsekvalifikatsioonide ühtlustamine erinevates kutseorganisatsioonides.

Kokkuvõtvalt leiab advokatuur, et eksamineerimine tuleb jätta kutseorganisatsioonidele, muutes õiguselukutsete vahelise liikumise lihtsamaks. Ka õiguselukutsete vahelise liikumise lihtsustamisel peab olema kutseorganisatsioonil võimalus isiku sobivust hinnata.

Juhul kui juristi kutseeksam kehtestatakse, peab kindlasti arvestama järgmiste märkustega:

- 1) Eelnoü § 2 lg 4 kohaselt määrab justiitsminister 9 ja Riigikohtu esimees 9 komisjoni liiget. Justiitsminister ja Riigikohtu esimees kuulavad komisjoni liikmete määramisel eelnevalt ära Eesti Advokatuuri, Notarite Koja, Prokuratuuri ja nende Eesti kõrgkoolide rektorite arvamused, kus toimub õiguse õppesuunal magistriõpe riiklikult tunnustatud õppekava alusel. Advokatuur leiab, et komisjoni liikmed peaks nimetama kutseorganisatsioonid ja ülikoolid, mitte täitevvõim.
- 2) Eelnoü § 3 kohaselt toimub juristi kutseeksam 1 kord aastas. Tuleb arvestada sellega, et praegu toimuvad advokatuuri eksamid kaks korda kuus ja aastas tehakse u 20-30 vandeadvokaadi abi eksamit.

- 3) Eelnõu § 5 lg 3 kohaselt koostab eksamikomisjon eksamiülesanded ja kinnitab nende lahendused. Eksamiülesanded ja nende lahendused tuleks eelnevalt kooskõlastada kutseorganisatsioonidega.
- 4) Eelnõu § 7 lg 1 kohaselt on juristi kutseeksami ja iga selle osa eraldi võimalik lõpmatult uuesti teha. See ei ole kooskõlas eksami eesmärgiga selgitada välja parimad ning reguleeritud õiguselukutsesse sobivaimad isikud. Eriti arvestades, et advokatuuril pole eelnõu kohaselt mingit võimalust hinnata isiku sobivust advokaadi ametisse.
- 5) Eelnõu § 10 lg 1 tuleb lisada, et vandeadvokaadi vanemabi eksam võrdsustatakse juristi kutseeksamiga, sest vanemabil on sisuliselt vandeadvokaadiga võrdne pädevus.
- 6) Eelnõu § 12 p 1, AdvS § 22 lg 2, eelnõu § 12 p 4, AdvS § 25 lg 2 ning eelnõu § 12 p 5, AdvS § 26 lg 2 sätestatud muudatused tuleks jätta eelnõust välja.
- 7) Eelnõu § 12 p 4, AdvS § 25 muutmise, analoogselt kehtiva seaduse regulatsioonile võiks olla võimalik saada vandeadvokaadi vanemabiks ka juhul, kui isik on vahetult enne advokatuuri astumist vähemalt kaks (eelnõust tulenevalt ilmselt kolm) aastat järjest töötanud ülikooli õigusteaduse õppekava täitmist nõudval ameti- või töökohal. Seda eeldusel, et isik on teinud juristi kutseeksami. St juristi kutseeksami sooritanud isik saaks taotleda nii vandeadvokaadi abi kui ka vanemabi kutsenimetust, vastavalt töökogemusele.
- 8) Eelnõu § 12 p 6, AdvS § 30 tuleks lisada, et kutsesobivuskomisjon hindab vandeadvokaadi abi kutsenimetuse taotleja kutsesobivust.

Lugupidamisega

Kristel Voltenberg
Kantsler